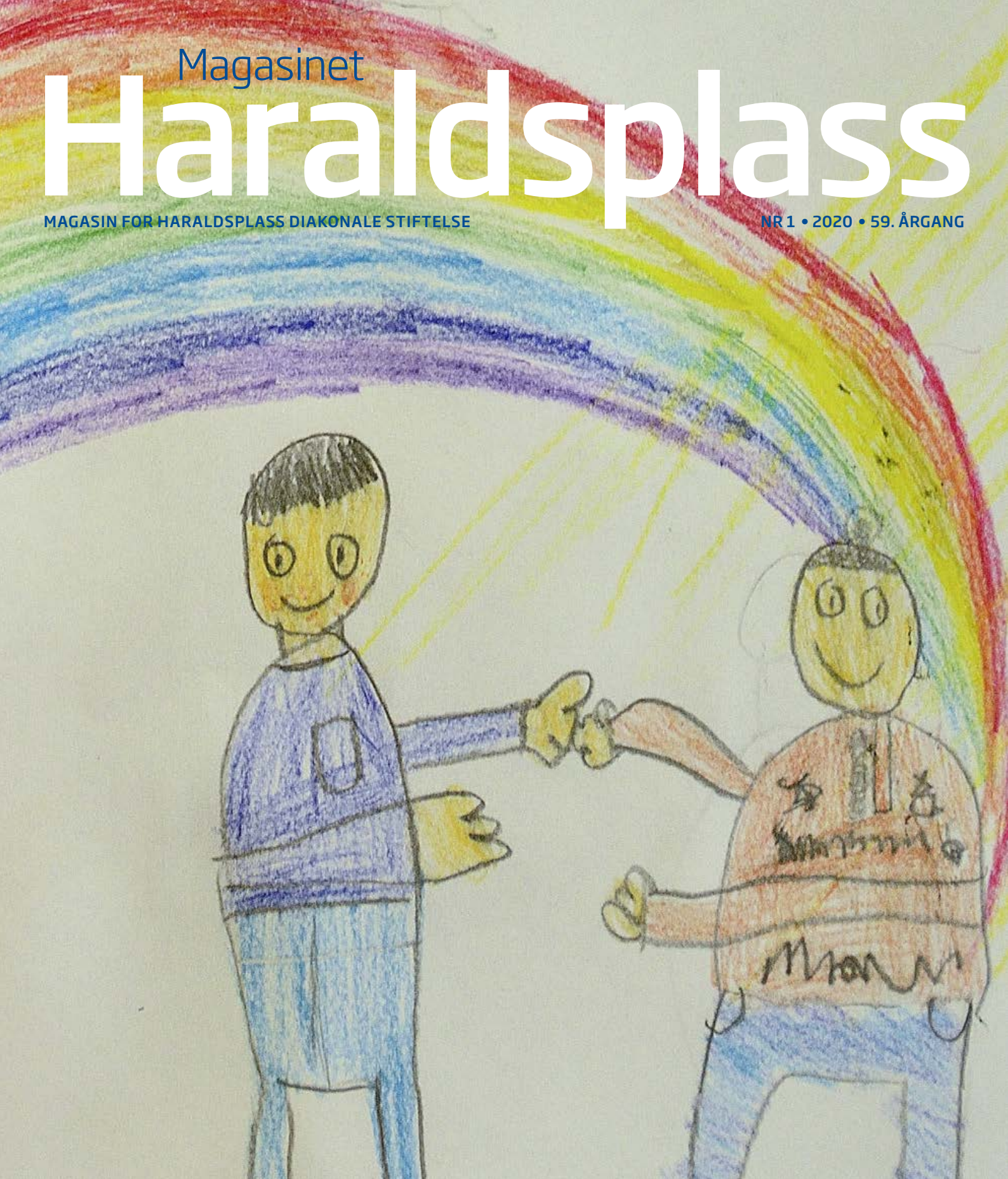

Magasinet Haralds plass

MAGASIN FOR HARALDSPASS DIAKONALE STIFTELSE

NR 1 • 2020 • 59. ÅRGANG

Alt skal bli bra

Denne våren ble en lang unntakstilstand. Ved årets begynnelse var det vel ingen som så for seg hva våren skulle bringe. Og det som kom, kom nesten over natten. Et nedstengt Norge fra 12. mars, med alt som følger med! Det får konsekvenser når mennesker blir permittert, blir usikker på matdistribusjon, reiser er ikke like forlokkende lenger, frisører, butikker og små samfunn stenges ned. Det er ikke rart mange spør: Hva skjer med oss når vi ikke får være i nær og naturlig kontakt med hverandre? Vi ser i alle fall verdien av å være sammen!

Utfordringen er at de som har det bra fra før, ikke minst økonomisk, klarer seg gjerne greit. Men de som kjenner på utfordringer, kanskje både i liv og økonomi, rammes hardest. Dette gir oss et ansvar både som diakonale virksomheter, og som samfunnsengasjerte medmennesker. Det er et behov at vi ser hverandre, bryr oss og våger å være til for hverandre. «Alt skal bli bra igjen» står det på både store og små skilt rundt om i Norge. Alt skal bli bra igjen – det er det håpet som vi alle må ha, men som vi alle også må og kan bidra til. Alt blir ikke bra av seg selv. På Finn.no er det blitt et eget område som heter «Koronahjelp» og i skrivende stund hele 591 rubrikkoppslag. «Handle og prate?». «Gå en tur?» Folk vil hjelpe og være til for andre. Det er så flott, og det er så viktig!

For våre virksomheter under Haraldsplass har koronaepidemien vært utfordrende. Haraldsplass Diakonale Sykehus har hatt mange smittede, og ikke minst mange med mistanke om smitte som krever et strengt regime. Det har vært håndtert på en god måte – og de ansatte har gjort en utrolig innsats. På sykehjemmene har det vært sårt at ikke pårørende har kunnet besøke sine kjære, men de ansatte har gjort en enorm innsats (bokstavelig talt!) for å skape et godt og meningsfullt liv når de pårørende ikke kan være til stede. Imponerende! I barnevern er det satt inn tiltak for å skape gode hjem og møter, på Solli DPS er mye lagt om for å kunne håndtere pasienter og ansatte på en god måte. VID stengte ned campus umiddelbart, og er blitt heldigitalisert i løpet av få uker. Alle andre prosesser i Stiftelsen har gått sin gang. Vi har lært mye, både om behovet for å sitte nær hverandre, men også om hvilke muligheter vi har til å kutte ned på unødvendig reising og tidsbruk.

Verden blir ikke den samme. Vi blir kanskje ikke helt de samme? Våren 2020 har i alle fall satt spor, – spor som kanskje kan hjelpe oss til å se mer av og til hverandre?

«Kompetanse med hjertevarme» er ikke blitt mindre aktuelt denne våren. Vi håper på at vi som samfunn, bedrifter og enkeltpersoner kommer gjennom dette – sammen. Som statsministeren flere ganger har sagt: «Om vi ikke kan ta på hverandre, kan vi ta vare på hverandre!». Alt skal bli bra igjen. God sommer!

Jørn-Henning Theis
ADMINISTRERENDE DIREKTØR

Haraldsplass Diakonale Stiftelse
Uavhengig diakonal institusjon innen Den norske kirke. Stiftelsens formål er å fremme kristen omsorg for mennesker.
Styreleder: Johan Fredrik Odffell
Adm. direktør: Jørn-Henning Theis

Diakonifelleskapet
Kristent faglig og kulturelt fellesskap som er med å gi kraft og inspirasjon til tro og tjeneste.
Forstanderinne: Rollaug Waaler

Haraldsplass Samtalesenter
Tilby samtaler og kurs for enkeltmennesker, grupper og organisasjoner. HS har også tilbud til personer som har behov for å arbeide med egne utfordringer, kriser og sorg.
Leder: Rollaug Waaler

Haraldsplass Diakonale Sykehus
Lokalsykehus for bydelene Bergenhus, Åsane og Arna i Bergen, og samtlige kommuner i Nordhordland. Sykehuset er et moderne sykehus med avdelinger innen indremedisin, kirurgi, anesthesiologi, overvåkning og radiologi med tilhørende poliklinisk aktivitet. Haraldsplass har regionfunksjon innen geriatri og innen palliasjon og lindrende behandling (Sunniva Senter). Sykehuset har driftsavtale med Helse Vest RHF.
Adm. direktør: Kjerstin Fyllingen

Haraldsplass Barnevern
Arbeider innen barne-, ungdoms- og familievern på oppdrag for Bufetat og kommuner. Det tilbys institusjonsplasser i små boenheter, ettervern, familiehjem og hjemmebaserte tjenester. Tilbudet er differensiert og tilpasset den enkelte ungdom sine behov og utvikling. **Daglig leder:** Arvid Møll

Solli Dps
Eies av Haraldsplass Diakonale Stiftelse. Solli Sykehus er et Distrikt Psykiatrisk Senter (DPS) som arbeider på oppdrag fra Helse-Vest. **Direktør:** Anders Hovden

VID Vitenskapelige Høgskole (Vitenskapelig, Internasjonal, Diakonal)
Haraldsplass Diakonale Stiftelse er en av fem eiere av VID Vitenskapelige Høgskole og driver nå sin høgskolevirksomhet gjennom denne. VID er en fusjon av Haraldsplass Diakonale Høgskole, Diakonhjemmet Høgskole, Høgskolen Betanien, Misjonshøgskolen og Diakonova.

Domkirkehjemmet
Sykehjem med driftsavtale med Bergen kommune. Haraldsplass Diakonale Stiftelsene utnevner styret. Domkirkehjemmet har 93 beboere. **Institusjonssjef:** Elin Sjursen

Siljusslåttan sykehjem
Driftes av Haraldsplass Diakonale Stiftelse. Sykehjemmet eies av Bergen kommune, og det har plass til 90 beboere. **Institusjonssjef:** Marion Ytre-Arne Kvamme.

Haraldsplass

Medlemsblad for Diakonifelleskapet
Magasin for Haraldsplass Diakonale Stiftelse
www.haraldsplass.org

Ansvarlig redaktør: Jørn-Henning Theis

Redaksjon: Astrid Aarhus Byrknes

Kontakt: post@hk.haraldsplass.no

Abonnement: tlf. 55 97 96 00

Adresseendringer: post@hk.haraldsplass.no

Design og grafisk produksjon: Bodoni AS

Forsidebilde: «ALT BLIR BRA» mener elever ved Haukeland skole, nærmeste nabo til Haraldsplass.

S-ORDET: – Vi er vel litt lei av å snakke om smittevern nå, men vi vet jo det er svært viktig for god sykepleie, uansett om vi har en pandemi eller ikke, sier Ida Nagel Fredriksen.

Sykepleierstudenter rammet av Covid-19

Lærte smittevern i praksis

–Det var mye usikkerhet og en god del frustrasjon, men det løste seg veldig godt, sier andreårstudenten på sykepleierutdanningen i Bergen og leder av Studentparlamentet på VID, **Ida Nagel Fredriksen**.

TEKST OG FOTO: TORBJØRN WILHELMSEN, WIKOS

Noen mennesker har en utrolig evne til å finne tid til litt mer. Ida Nagel Fredriksen synes å være i den kategorien. Kan det handle om å søke løsninger på problemer, mer enn å finne problemer med løsninger, mon tro? Vi fikk i alle fall avtale med Ida på vei til studio hvor hun skulle lese inn tale til avgangsstudentene i forbindelse med semesterslutt.

–Alt er jo annerledes i år, og vi måtte finne en løsning hvor lederen av Studentparlamentet fikk hilse til alle. Sammen med rektor, selvsagt. Det blir også en avslutningsgudstjeneste, og avslutningsseremoniene blir sendt internt til alle som vil se på og siden lagt ut på VIDs nettsider

etter at alle seremoniene er ferdige, forklarer Ida om enda et eksempel på hvordan koronasmitten endrer inngrodde tradisjoner.

Fornøyd med løsninger

–Det var mange som var frustrerte over utsiktene til å miste eller å få så redusert praksis at de ikke fikk godkjent semesteret. Flere snakket om at det var «urettferdig». Det er et uttrykk jeg misliker. Hvis noe er urettferdig, er det noens «skyld». Det gjorde at jeg så behovet for å skrive et brev til mine medstudenter om realitetene. Det har jeg heldigvis fått mye positiv tilbakemelding på. Kan vi ta

utfordringene med et smil, så øker sjansen for at det ordner seg. Og jeg mener virkelig at VID har håndtert dette veldig bra, legger studentlederen til.

Praksis er viktig

I motsetning til situasjonen andre steder i landet, holdt Helse-Vest fast ved at sykepleierstudentene var velkomne i sykehusene. I tiden før og i påvente av at dette ble avklart, fikk studentene et to ukers «krasj-kurs» i smittevern og epidemiologi. Nå har vi sørget for at alle får praksis ved ulike avdelinger, selv om noen får en avkortet praksisperiode og noen må forlenge praksisperioden inn i sommer-

AKTIV STUDENT: -Jeg skjønner ikke at ikke flere søker seg inn i studentpolitikken. Jeg lærer mye og opplever enda mer. Jeg har alltid likt å engasjere meg, og kan utelukkende anbefale andre å gjøre det samme, sier Ida Nagel Fredriksen, som allerede som andreårstudent ble leder av Studentparlamentet for samtlige studenter ved VID.

lang vei til ledelsen og opplever mindre gjennomslag for studentens krav. Slik er det ikke ved VID. Vi har svært kort vei til ledelsen, og de lytter virkelig til oss. De ønsker at vi skal lykkes, og en telefon fra meg er ofte alt som skal til. Nå ved koronatiden synes jeg vår prodekan for sykepleierutdanningen, Anita Lyssand har vært fantastisk å samarbeide med. Men også ellers føler jeg vi blir inkludert i viktige beslutningsprosesser, særlig når vi kan presentere løsningsforslag på problemer vi opplever. Og jeg understreker også over for studentene at vi er nettopp studenter og ikke elever. VID er ikke en forlengelse av videregående skole. Som student må du selv finne informasjon, kjenne til innleveringsfrister og si ifra om noe i studiehverdagen ikke fungerer. Studentparlamentet er ikke et elevråd. Vi arbeider med studentpolitikk, fremmer saker og får gjennomslag gjennom forhandlinger.

Velkommen tilbake

Tilbake på VID er høgskolen åpnet igjen. Og der ventet en overraskelse, forteller Ida:

-Lærerne hadde hengt opp velkomsthilsener og satt frem Twist. De er klart at da føler man seg velkommen som student, sier lederen av Studentparlamentet, Ida Nagel Frederiksen.

ferien. For dem vil det kunne føre til mindre inntekt i sommerjobb, men jeg mener det er de som har sommerjobb med lønn som er heldige, og ikke de som får fullført praksis som er uheldige.

Aktiv i studentpolitikken

Ida Nagel Fredriksen er en aktiv student-

politiker, og liker det svært godt.

-Jeg har alltid vært engasjert. Det gir meg så mye. Jeg møter mange spennende mennesker og jeg får reise og vært med på mye som jeg ellers ikke ville hatt muligheten til. Jeg synes også vi på VID er privilegerte. Jeg snakker med kolleger ved andre høgskoler og universiteter som har

Sykepleierutdanningen blir ikke som før

AV TORBJØRN WILHELMSEN, WIKOS.NO

- Vi gjorde et enormt hopp inn i digitaliseringen. Zoom ble den store vinneren. Jeg vil berømme studenter og lærerne for måten de har møtt og taklet den raske digitale omveltningen som fant sted etter 12. mars. Vi vil nok ikke vende tilbake til måten vi løste undervisningsopplegget på før korona-krisen satte inn, men vi har savnet felleskapet lærere imellom og ikke minst møtet med studentene, sier prodekan ved helsefakultetet ved VID Vitenskapelige Høgskole i Bergen, Anita Lyssand.

- Korona-pandemien førte til en fullstendig omkasting av teoridelen av studiet, forklarer Lyssand.

«Beklager, stengt»

-Over natten ble høgskolen og campus fullstendig stengt. Vi kom ikke inn på kontorene våre og måtte endre undervisningsoppleggene så og si over natten. Tapet av felleskap mellom lærere og studenter kan ikke erstattes av digitale plattformer. Men i nøden gjorde disse plattformene det mulig å opprettholde den største delen av undervisningen for de av studentene som ikke var i praksis. Dette viste hvilken innovasjonsevne vi har i fellesskap, men vi ser at det ennå er et stykke frem til vi har den kvalitet vi ønsker på all digital undervisning. Heldigitalisering er uansett ikke et mål for oss, men vi har virkelig sett hvilke muligheter det gir. Under korona-krisen har vi hatt et tett og fantastisk godt samarbeid med, Haraldsplass Diakonale Sykehus, Helse-Bergen,

Bergen kommune og Høgskolen på Vestlandet. Vi deler ressurser, samarbeider om praksisgjennomføring, gjenbraker forelesninger og deler foredrag som er lagret. Nå har vi også fått egnede verktøy for digitale grupperom og en-til-en dialog. Etter min mening er dette svært løfterikt for fremtiden. Det kan bety at vi i enda større grad kan fokusere på kvalitet på de områdene vi kan utgjøre en forskjell overfor studentene, som på veiledning og dialog, forberedende praksistrening og på større simuleringsoppgaver hvor studentene skal jobbe i team i en tenkt situasjon.

Positivt møtt

Anita Lyssand er også svært oppmerksom på erfaringer med både ulemper og problemer i kjølvannet av korona-krisen.

- Vi vet at for noen studenter har dette ført til mer isolasjon. Det er ikke det samme å sitte hjemme på en hybel å studere, fremfor å studere på en campus med studievenner rundt seg. Ikke alle har like god tilgang til skikkelig bredbånd, som jo er en forutsetning for å ta ordentlig del i nettbasert undervisning. For noen studenter har Covid-19 også representert en særlig trussel for å bli smittet, ikke minst blant studenter som har vært i praksis. Ingen har ønsket å være den som eventuelt bringer smitten videre inn på en praksisavdeling.

-Jeg vil berømme studentene for måten de har møtt utfordringene på og taklet de mange praktiske utfordringene dette har ført med seg!

PRODEKAN: Anita Lyssand

Gjensynsglede

-Derfor var da også gleden stor da vi ut i mai forsiktig kunne åpne campus igjen. Det var også kjekt å se at gleden var gjensidig. Det var jubel! sier Anita Lyssand.

Hun legger til at de fleste eksamener er endret til hjemmeeksamen. Noen få praktiske eksamener er flyttet til august i håp om at smittetrykket avtar.

-Vi avvikler kun en eneste eksamen på campus etter planen, og det er i faget Medikamenthåndtering. Her er det null feil som er viktig, og vi kan ikke legge opp til hjemmeeksamen i dette faget, forklarer Anita Lyssand.

Korona-øvelse:

Simulerer for å redde liv

Sykehuset brukte påsken til å trene på å ta imot flere alvorlig syke koronapasienter.

AV INGRID LOVISE FÆRØYVIK, HARALDSPASS DIAKONALE SYKEHUS

Da alarmen gikk klokken 08:28 var øvelsen i gang. Meldingen til ambulansestasjonen om pasient med mistanke om covid-19 gjorde at ambulansepersonellet kledde seg i fullt smittevernsutstyr. Så ble «pasienten» hentet i Bergen sentrum og fraktet til akuttmottaket ved Haraldsplass, hvor hun blir møtt av to sykepleiere og en lege ikledd munnbind, vernebriller, smittefrakk og hansker. Legen ser pasienten har problemer med å puste

idet hun ankommer akuttmottaket med 39,2 i feber og puls på 130. Hun virker noe apatisk. – Har du mistet lukte- og smaksans? Hjelper det på pusten når du tar astmamedisin? Svarene styrker mistanken om koronasmitte.

Smittevernsykepleier Susann Muri observerer om kollegene overholder smitteverntreglene under øvelsen.

– Det er lett å misse på et hanske-

skifte, særlig hvis pasienten er alvorlig syk og må ha hjelp fort. Det viktigste er å redde liv, påpeker hun.

Under øvelsen får pasienten så lav oksygenmetning at hun trenger pustehjelp og hun blir trillet inn på et eget rom der hun får oksygenmaske. Her blir det også tatt blodprøver og en EKG for å registrere hjerteraktiviteten. Nå er det et helt team av helsepersonell i gule og blå frakker

rundt sengen hennes. Oksygenmetningen faller ytterligere og blodgassprøven, som sier noe om lungenes evne til å ta opp oksygen, er kritisk lav. Selv om dette bare er en øvelse, kjenner anestesilege Einar Vie Sundal på alvoret. Nå må pasienten intuberes, som betyr at de må føre et plastrør ned i luftrøret for å sikre frie luftveier.

Turen går raskt til kohortisolatet og pasienten byttes ut med en dukke. Anestesisykepleier Kristin Storli og anestesilege Einar Vie Sundal skifter til rent smittevernsutstyr, samt åndedrettsvern og beskyttelsesvisir. Å intubere en pasient gir økt risiko for smitte og observatør Susann Muri følger nøye med mens Storli spriter hendene og kaster smittevernfrakken i bosset.

– Koronapasiientene krever et helt eget smittevernregime. Vi merker godt at på- og avkledning tar lengre tid, men det

er noe vi må ta hensyn til for å beskytte pasienter og ansatte mot smitte, sier Storli.

Når pasienten ble koblet til respirator klokken 09:35 stopper koordinator Eirik Klykken Johnsen øvelsen for oppsummering og debriefing.

– Vi ønsker at befolkningen skal føle seg trygge på at vi er godt forberedt, sier Johnsen.

– Det er bra å få trene på en slik situasjon i kontrollerte former. Jeg blir mer bevisst på hvilke feil som kan gjøres og hvor viktig det er å kommunisere tydelig, sier Vie Sundal.

Overlege Fredrik Grøvan påpeker at de fleste koronapasiientene ikke er så dårlige at de trenger pustehjelp og respiratorbehandling.

– Denne pasienten var helt avhengig av pustehjelp for å overleve, sier han.

« Vi ønsker at befolkningen skal føle seg trygge på at vi er godt forberedt

Viktig å øve på hele pasientforløp

Noen rolige dager før påske gjorde det mulig å gjennomføre en øvelse som involverte alle de aktuelle partene, fra ambulanse, via akuttmottak til intensivavdeling der pasientene blir lagt på respirator.

– Hver avdeling hadde øvd hver for seg på å ta imot en alvorlig syk koronapasient, men vi hadde ikke hatt en felles øvelse der vi så på hele pasientforløpet. Det er mye bedre å oppdage feil og mangler gjennom trening enn i en reell situasjon, sier anestesisykepleier Helen Nilsson.

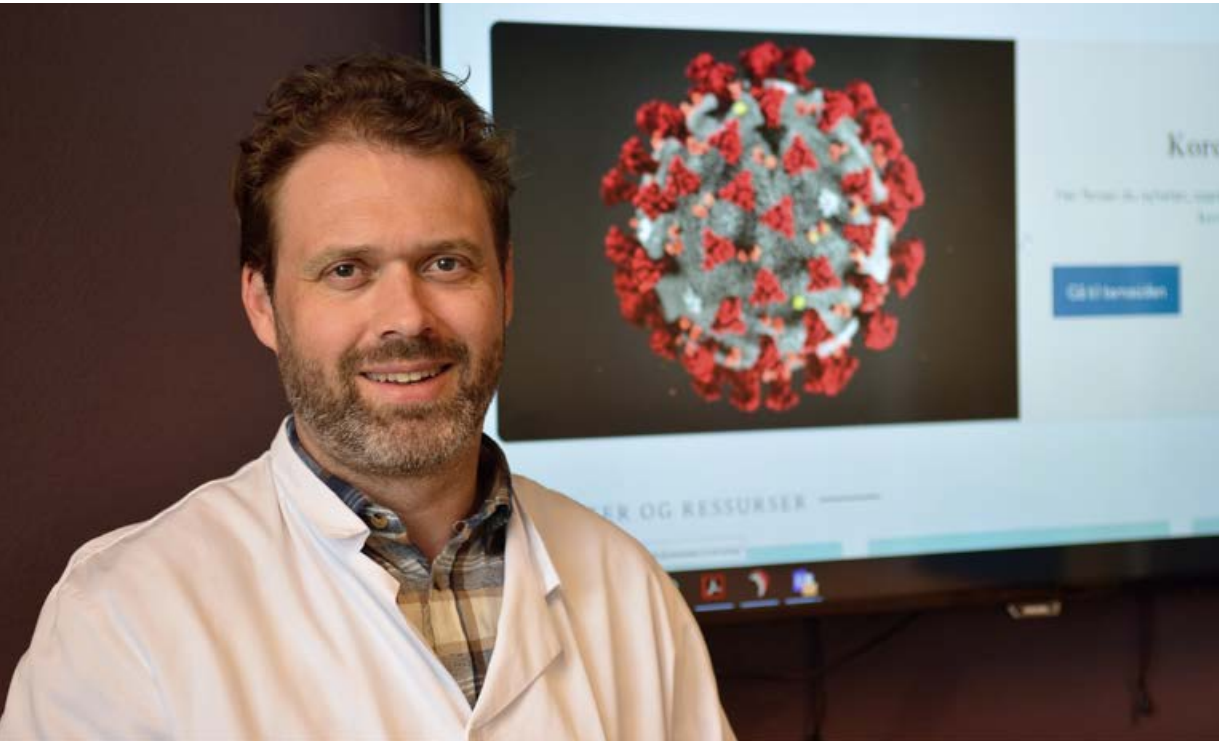
Administrerende direktør Kjerstin Fyllingen understreker viktigheten av å øve.

– Det å øve på hele pasientflyten i stressede situasjonen er viktig for å avdekke forbedringsområder. Denne perioden brukte vi til å øve og legge planer for de neste fasene, for å være mest mulig forberedt, sier Kjerstin Fyllingen.

–Hittil har vi ikke hatt problemer med å finne nok sengeplasser til alle som kommer til sykehuset, det være seg til generell akuttbehandling eller pasienter med mistanke om koronasmitte, sier smittevernoverlege **Fredrik Grøvan** da vi møtte ham i månedsskiftet april-mai.

PANDEMISK: Haraldsplass Diakonale Sykehus hadde gode planer for å håndtere en pandemi. I februar fikk de bruk for å operasjonalisere dem. Sykehuset har gode rutiner for håndtering av korona-smitte og vil i økende grad gjenoppta vanlig drift, opplyser smittevernoverlege Fredrik Grøvan da «Magasinet Haraldsplass» møtte ham i begynnelsen av mai.

Haraldsplass Diakonale Sykehus i korona-modus:

Vi har intensivplasser nok

TEKST OG FOTO: TORBJØRN WILHELMSSEN, WIKOS

–Selv om vi hittil har hatt tre pasienter som har dødd av koronaviruset, ser det ut til at vi samlet sett har kommet vellykket gjennom den første fasen av pandemien i vårt sykehusområde. Alt i alt har vi hatt 36 pasienter innlagt på grunn av Covid-19 og kun fire har hatt behov for intensiv behandling. Det er med glede vi kan slå fast at de aller fleste av våre korona-pasienter har kommet friske ut igjen av sykehuset, sier Grøvan.

Godt forberedt

Et lykkelig sammentreff gjorde at både Haukeland Universitetssjukehus (HUS)

og Haraldsplass Diakonale Sykehus (HDS) trolig var bedre forberedt på å håndtere en pandemi enn det mange andre sykehus rundt om i landet var.

–I midten av januar startet vi sammen med HUS arbeidet med å oppdatere en fem år gammel plan for pandemi-beredskap i vår region. Lite visste vi da om at vi i slutten av februar skulle iverksette planene vi hadde lagt.

På dette tidspunktet endret alt seg, og allerede 1. mars var vi klar til å ta imot pasienter med mistanke om koronasmitte, forklarer Grøvan.

Krevende virus

Smittevernberedskap handler om å sikre rett behandling av pasienter med smitte, men samtidig unngå at ansatte og andre pasienter ved sykehuset blir smittet og derved unngå at sykehuset blir et sted for smittespredning. Korona-viruset er antatt å være fem ganger mer smittsomt enn et «vanlig» influensavirus. I tillegg utfordrer viruset ved at det kan spre seg uten at verten er klar over at han eller hun er smittet. Og enda mer: Koronaviruset har en inkubasjonstid på inntil 10 dager, og mange som er smittet behøver knapt merke noen symptomer. Med andre ord:

Sett med smittevernsøyne er Covid-19 et svært krevende virus å forholde seg til. Det er også grunnen til de omfattende tiltakene som er satt i verk i samfunnet for å begrense smitteoverføringen.

Flere faser?

–Vi har kommet godt gjennom det vi antar er første fase i pandemien. Det vi ikke vet er om vi får en fase to og i så fall hvor krevende den vil bli. Dersom dagens smittetrekvens videreføres, vil vi ikke ha noen problemer med å ta hånd om de pasientene som kommer til oss. Ulempen, om man kan kalle det for det, er at dette betyr at smittespredningen vil pågå over svært lang tid. Og foreløpig er det ingen som vet når en trygg vaksine er tilgjengelig i stort omfang. I prinsippet handler dette om å vaksinere hele jordens befolkning. Norske myndigheter vil nok helt sikkert sikre vaksine tidlig til vår befolkning, men det er jo også fortsatt noe usikkert hvor lenge en vaksine vil virke, sier Grøvan.

God organisering

–For å sikre seg mot smittespredning, har HDS gjort endringer i mottaket og tilpasset organiseringen ved akuttmottaket, opplyser Grøvan.

–De fleste av pasientene som kommer til oss har middels utviklet sykdomsfrembrudd. Det er særlig problemer med pusten som er det mest fremtredende symptomet. Alle pasienter med mistanke om koronasmitte, blir lagt på enerom etter at de er testet. Dette kaller vi pre-screen, og terskelen for å bli isolert er lav. Hittil har vi gjennomført slik test på mellom 70 og 80 % av alle som blir innlagt. Testresultatet kommer vanligvis senest et døgn etter prøvetaking, men ofte går det raskere. Vi har et utmerket samarbeid med laboratoriet på HUS som analyserer alle prøvene vi tar på Covid-19. Ettersom det ikke finnes effektive medisiner som kan ta knekken på viruset i kroppen, er det pustehjelp og ekstra oksygen som er

behandlingen vi kan tilby. For de aller fleste er dette også fullt tilstrekkelig. Et normalt sykdomsforløp er at pasientene blir friske etter fem til syv dager.

«Superinfeksjoner»

Mange av de som blir kritisk syke av koronaviruset, har nedsatt immunforsvar. Det kan det være mange årsaker til, så som fedme, diabetes og hjerte- og karsykdommer. Faren er at slike pasienter kan pådra seg bakterielle sykdommer i tillegg til virusinfeksjonen, så som lungebetennelse.

–Slike superinfeksjoner behandles med stort hell med vanlig antibiotika, slik vi vil gjøre med enhver som kommer til oss med bakterie-relaterte sykdommer. Dette har vi heldigvis god erfaring med, beroliger Grøvan.

God hygiene

Alle ansatte i frontlinjen, fra akuttmottak og i videre følge med korona-pasientene, bruker smittevernutstyr som er tilpasset alvorlighetsgraden.

–Vi har ikke manglet nødvendig smittevernutstyr, men vi har vært nede i lagerbeholdning for to ukers forbruk på enkelte forbruksvarer. Men vi har aldri stått tomme for noe. Likeledes har det vært god hygiene i hele sykehuset og blant ansatte, og dette har bidratt til å holde smittefaren på et minimumsnivå. Om man allerede nå skal trekke noe positiv lærdom av korona-epidemien, må det være at håndhygiene spesielt og rengjøring av eksponerte overflater generelt, er svært viktig for å holde smittespredningen nede. Jeg tror vi vil se positive effekter av denne bevisstgjøringen i lang tid fremover, fremholder Grøvan.

19 syke ansatte i karantene

Gode tiltak til tross: De er henimot umulig å gardere seg 100 % imot smitte på et sykehus. Grøvan forteller om én somatisk-deling hvor det «kom inn» smitte.

–Vi fant ikke smitekilden før den hadde spredd seg i avdelingen og dette førte til at avdelingen måtte stenge i to uker. Hele avdelingen ble selvsagt grundig vasket ned, men 19 ansatte ble syke og i tillegg måtte flere medarbeidere i karantene på grunn av nærkontakt med smitte. Heldigvis ble ingen av dem alvorlig syke, slår Grøvan fast. Avdelingen er nå gjenåpnet, men med økt smitteberedskap og med et lavere antall pasienter slik at smitterisiko er minimert.

Nok sengerom

Normalt har HDS kapasitet til åtte pasienter for intensiv behandling. Med mange ensengsrom på Nye Haraldsplass har sykehuset likevel kapasitet til å ivareta langt flere syke i isolat.

–Vi har fem respiratorer og det har hittil ikke vært bruk for alle samtidig. Den mest kritiske faktoren her er faktisk å ha nok kvalifisert bemanning 24 timer i døgnet. Det kreves spesiell kompetanse for å betjene respiratorene, og vi har ikke ledig personell til å ta hånd om flere. Heldigvis har det ikke vært behov for det heller, sier Grøvan som nå ser frem til at sykehuset i større grad kan innta normal-modus.

–Så lenge pandemien varer, har vi avtale med HUS om at dersom vi skulle få et nytt stort utbrudd, vil flere korona-pasienter bli overført til HUS mens vi ivaretar en større andel vanlige akuttpasienter. Vi har måttet utsette en god del planlagte operasjoner (elektiv behandling red.anm.) som vi nå håper å få tatt igjen. Men vi er på langt nær ferdig med Covid-19 og pandemien vil nok sette sitt preg på sykehuset i lang tid fremover, avslutter Fredrik Grøvan som selv i februar, måtte avbryte en planlagt studiepermisjon for å studere nettopp smittevern i en pandemi.

TILBAKE TIL NORMALEN:
Det var ikke bare Monica
Mæland som hadde
«ettervekst». Beboere på
sykehjemmene fikk endelig
profesjonell hjelp til å
oppdatere frisyren.

–Vi vil svært gjerne få
berømme våre medarbeidere
for både kreativitet og
fleksibilitet. Beboerne har
også akseptert endringene vi
har måttet innføre, og de
pårørende har vært utrolig
flotte, sier de to lederne av
sykehjemmene i Haraldsplass
Diakonale Stiftelse.

Sykehjemsledere i Korona-krise:

Ros til ansatte, beboere og pårørende

TEKST OG FOTO: TORBJØRN WILHELMSSEN, WIKOS

Korona-pandemien har endret hverdagen for oss alle. Men likevel, for beboere på sykehjem og deres pårørende, har smittefaren ført til store inngrep i hverdagen. Sykehjemsbeboere er i en særskilt risikogruppe for virusets herjinger, og dessverre har eldre vært overrepresentert på statistikken over

døde som følge av koronaviruset. Til tross for dette har – når dette skrives helt mot slutten av april – ingen av beboerne på hverken Domkirkehjemmet eller Siljusråttan sykehjem mistet livet på grunn av dette unnselige, men farlige viruset. Men hvordan organiseres et sykehjem i en slik situasjon med langvarig smittefare?

Pandemiplan

–Vi har avlyst alle fellesaktiviteter. Beboerne må være på sin avdeling og ikke gå på tvers av avdelingene. Vi prøver å ha større avstand mellom beboerne, men det kan være vanskelig spesielt for dem som er demente. Når en får symptomer som medfører testing, må beboeren kun være

på rommet sitt og de ansatte bruker smittevernutstyr i tiden frem til vi får svar på prøven. Dette kan medføre utfordringer, spesielt med demente som fort kan glemme at de ikke kan gjøre alt slik de er vant til. Vi har også økt fokus på renhold og desinfisering av kontaktflater, forklarer Marion Ytre-Arne Kvamme.

–Vi har vært heldige. De beboerne vi har, har vi kunnet snakke med og forklare hva som er situasjonen og at de måtte være på rommet sitt, også ved måltidene. I tillegg har vi toppet bemanningen og brukt smittevernutstyr for ansatte. De beboerne som ble testet holder til på en somatisk avdeling og de har tatt dette fint, forklarer Elin Sjursen.

Nye prosedyrer

–Kommunen har vært veldig flink til å sende ut informasjon, og i denne sammenheng har de ikke skilt mellom kommunale og private sykehjem. Alle har fått tilgang til samme informasjon. De ansatte har tilgang til en kunnskapsbase som heter Varnet. Her er det filmer og anvisninger på hvordan man skal bruke smittevernutstyr. Alle ansatte skal lese om dette og se filmene og siden kvittere ut at de har gjennomført opplæringen, forklarer Marion Ytre-Arne Kvamme.

–Dette gjør vi for å øke kompetansen og på den måten stå bedre rustet i kampen mot smittespredning. Det er også utarbeidet en pandemiplan som inneholder alle prosedyrer og retningslinjer, og som er tilgjengelig for alle ansatte.

–Jeg er helt enig i at Bergen kommune har vært flink med å utvikle rutiner og prosedyrer og likestilt oss med de kommunale sykehjemmene. Vi har laget en egen Koronamappe med all informasjon tilgjengelig på hver avdeling. Vi følger alle kommunens prosedyrer også til vanlig. I tillegg hadde vi flaks på den måten at uken før Norge ble stengt ned (12. mars, red. anm.), hadde vi gjennomgang med

alle de 15 sykepleierne vi har om håndtering av smitterisiko og om bruk av smittevernutstyr. Alt har blitt mye mer restriktivt. På den måten hadde vi høy bevissthet om smittevern da pandemien satte inn, forklarer Elin Sjursen.

Tilstrekkelig smittevernutstyr

I media er det meldt om flere tilfeller av mangel på smittevernutstyr. Heldigvis har det ikke vært situasjonen for Siljusråttan eller Domkirkehjemmet.

–Vi har hatt nok smittevernutstyr hele tiden, selv om det har vært knapphet på enkelte ting. Etter hvert kom Bergen kommune på banen og fikk oversikt over lagerbeholdning ved alle sykehjemmene. Kommunen gikk deretter ut med en felles bestilling. Nå får vi tilgang til det vi trenger, sier de to sykehjemslederne.

Støtte fra pårørende

Noe av det såreste ved korona-pandemien har vært å høre om pårørende som ikke får besøke sine kjære. Det er barn som ikke får besøke sine foreldre, eller ektepar som ikke får møte hverandre på måneder. Hvilke reaksjoner har dere fått fra pårørende?

–Vi stengte dører for pårørende allerede to dager før resten av Norge «stengte ned» den 12. mars. Vi har et krevende bygg når det kommer til fare for smittespredning. Blant annet må alle, både beboere, ansatte og besøkende benytte samme heis, og vi har ingen «sluse» som vi kan ta besøkende gjennom. Vi ba om pårørendes forståelse for tiltaket, og det har vi virkelig fått. Vi har gjort unntak for pårørende til beboere som er i sin aller siste fase av livet, forteller Sjursen.

–Vi stengte dørene for pårørende den 12. mars, og de fleste pårørende viser forståelse for dette, selv om det er trist. Vi opplever stor støtte fra pårørende som sier de «heier» på oss. På vår side hjelper

vi beboere til vinduet eller ut på en altan slik at de kan vinke til sine pårørende. Noen av pleierne har også vært kreative og fått beboerne med til å lage plakater med hilsen som de kan vise fra vinduet til de pårørende, legger Marion Ytre-Arne Kvamme til.

–Noen har sendt oss sjokolade, kaker og blomster. Vi har også hatt pårørende som har holdt utekonsert for beboerne. Også på Siljusråttan gjøres unntak når en beboer er kommet til livets siste dager. Da får pårørende komme på besøk.

Digital kommunikasjon

De to sykehjemslederne forteller også at digital kommunikasjon tas i bruk. Domkirkehjemmet hadde noen nettbrett til bruk. Siljusråttan hadde ikke noen fra før, men har fått låne noen fra Pensjonistforbundet. I tillegg pågår en innsamlingsaksjon i Bergen Næringsråd hvor pengene skal brukes til slikt utstyr på private sykehjem. For noen av beboerne er dette en veldig fin løsning som gir mye trøst og oppmuntring! legger Marion Ytre-Arne Kvamme til. Bergen kommune har også organisert konserter med aktører fra «Den kulturelle spaserstokken». Det er også lagt til rette for å kunne strøme konserter på TV-skjermene på avdelingene – til stor glede for de eldre.

Skryt av medarbeidere

Det er ikke bare sykehusansatte som fortjener applaus for innsatsen. De ansatte som pleier de aller mest sårbare eldre på sykehjem, er også berettiget heder og ære.

–Vi vil berømme de ansatte som gjør en fantastisk innsats overfor både beboerne og avdelingene, konkluderer Elin Sjursen og Marion Ytre-Arne Kvamme.

–Vi har spilt masse spill, særlig kortspill, sier «**Janne**»* som bor i et av Haraldsplass Barneverns hjem i Bergen. –Særlig Skippo med fire kortstokker, eller «Sara» som vi kaller det etter hun som lærte oss det.

En annerledes tid:

Med sprit i gangen

TEKST OG FOTO: TORBJØRN WILHELMSEN, WIKOS

Vi sitter på kjøkkenet i et av bolig-husene som Haraldsplass Barnevern har gjort om til en institusjon for barn og unge som trenger litt ekstra omsorg. Men – før vi slapp inn i husets hjerte, måtte vi vaske hendene i sprit. Spritflasken var behendig plassert ved inngangsdøren. Som en del av smittevernet, slipper ingen inn uten en kjapp spritvask av hendene. For Janne har den digitale skoledagen vært helt fin, forteller hun.

–Jeg har fått bedre ro til å konsentrere meg om skolearbeidet, og da jobber jeg

mye bedre i både norsk, matte, engelsk, samfunnsfag, naturfag og utdanningsfag. Det er bare gym og praktiske fag som er utelatt. Vi har hatt både vanlige klassetimer, gruppearbeid og en-til-en-undervisning. Det har vært nesten himmelsk, sier hun med et lite smil om munnen.

Ettersom alle eksamener er avlyst, blir de forestående tentamenene viktige.

–Men det skal gå greit!

Håp om lettelse
Etter at korona-viruset førte til stengte

dører på fritidsaktiviteter, kino og kafeer, har det blitt mye inneliv for alle i barnevernet. Og det spesielle med situasjonen er at til tross for at man bor i samme hus sammen, er det ikke anbefalt, eller i praksis ikke tillatt, med fysisk kontakt. Når dette skrives i midten av mai, ser det ut til at restriksjonene gradvis lettes og et litt mer normalt liv vender tilbake, også for alle i Haraldsplass Barnevern.

Playstation
–Før kjørte vi veldig mye. Vi brukte bil for

KORTSPILL: –Vi spiller mye kort, og en runde Skippo kan vare i et par timer, på det lengste, forklarer Janne og Monica Hornes.

å bringe de unge på skole og på fritidsaktiviteter. Vi hadde akkurat funnet en løsning med taxi-kort for at ungdommene kunne ta seg av gårde på egenhånd, da koronaen slo inn. Vi måtte stramme inn på alle aktiviteter og dermed ble det mye bilkjøring igjen til de aktivitetene vi tross alt kunne ha, forklarer Monica Hornes som er miljøterapeut.

–Og ja, vi har vært mye hjemme og inne, slik alle andre. Da har vi også fått god tid til hverandre, og vi spiller mye spill. Vi har kjøpt inn masse brettspill og en

Playstation. Det hadde vi ikke fra før, forklarer hun.

–Nå har de første kinoene begynt å åpne igjen, og det nærmer seg livet slik det var før koronaen satte inn, legger Janne til. Det hun trekker frem som artig og annerledes under korona-tiden, var en tur i «drive-in-kino» i Vestlandshallen. Men hun har også brukt mer tid sammen med venninner, forteller hun.

–Nå håper jeg de åpner grensene igjen mellom Danmark, Sverige og Norge. Kanskje vi kan ta en ferietur? spør Janne

som med glede minnes ferieturen i fjor som gikk til Tyrkia.

Monica vil ikke utelukke noe, men kan selvsagt heller ikke love noe.

–Alt er fortsatt veldig usikkert. Vi skal nok i alle fall få til en hyttetur ett eller annet sted, lover Monica.

–Men hva har dere savnet mest?

–Klemmingen! kommer det spontant fra begge.

–Og så tror jeg det blir litt lekeslossing når vi får lov til å være tettere på hverandre, legger Janne kjapt til.

*Janne er et pseudonym.

Haraldsplass er en institusjon med lange røtter i Bergen. Siden 1870-tallet har det vært aktivitet rettet mot syke og nødlidende, utført av diakonisser. Men røttene går enda lenger tilbake enn til oppstarten i Bergen.

På historisk grunn

Vandring i verdier og historie

AV ADM.DIREKTØR JØRN HENNING THEIS

Haraldsplass er en institusjon med lange røtter i Bergen. Siden 1870-tallet har det vært aktivitet rettet mot syke og nødlidende, utført av diakonisser.

Men røttene går enda lenger tilbake enn til oppstarten i Bergen. Vi har vår opprinnelse fra Diakonissehuset Lovisenberg, hvor Cathinka Gullberg i 1868 startet opp både diakonissehus og sykepleierutdanning. I over 20 år var dette det eneste stedet hvor det ble utdannet kvalifiserte sykepleiere her i Norge, og fra dette miljøet kom det diakonisser til Bergen og etablerte både hjemmepleie og sykehus i byen. Haraldsplass er en del av en pionerbevegelse i landet!

Hvert år drar ledergruppen ved Haraldsplass Diakonale Stiftelse på en reise hvor vi spesielt fokuserer på de verdier som Stiftelsen er etablert på og det som er

vårt formål. Vi er nå flere nye i ledergruppen, og flere kjente lite til våre to «søsterorganisasjoner» i Norge: Diakonhjemmet og selvfølgelig Diakonissehuset Lovisenberg. I år, i februar, før korona var et veldig kjent begrep, valgte vi å dra til Oslo for å bli bedre kjent med våre «søstre». Og det ble både en tankevekkende og inspirerende reise. Diakonhjemmet har vi de senere årene hatt en del kontakt med, ikke minst knyttet til felles eierskap i VID vitenskapelige høyskole, og Lovisenberg er vårt naturlige kontaktpunkt av historiske årsaker.

På Lovisenberg fikk vi en god dialog om strategier for våre ideelle virksomheter og hvilke veier vi velger. Lovisenbergområdet benevner seg som en Helseby med mange leietakere som passer inn i profilen til diakonissehuset. De er ikke bare ideelle virksomheter, men helserelaterte som Nav, P22 (rus), Kirkens SOS mv. Administrerende direktør Vidar Haukeland hadde også en god gjennomgang av vår felles historiske arv og tradisjon. Som ved Haraldsplass, er nesten hele området bygget opp av de ansattes penger, - det er diakonissetradisjonen vår, og søstrene begynte forhandlinger med offentlige myndigheter nokså tidlig. Mye startet opp fordi det fantes mennesker som andre ikke ville hjelpe, og et viktig spørsmål som

vi i dag må stille oss er: «Hvem er dagens og morgendagens sårbare?».

Vi fikk også en god presentasjon av høyskolen, som da er landets eldste sykepleierutdanning, og som valgte å ikke være med i en fusjon inn i VID. Rektor Lars Mathisen løftet frem to ord: Kvalitet og nestekjærlighet, og pekte på at disse eldre ordene kan bidra til mye refleksjon, og gir mange innfallsvinkler. Nærheten på området Lovisenberg mellom de ulike instansene som høyskole, kommune, spesialisthelsetjeneste og sykehjem gir unike muligheter som de ønsker å arbeide videre med, ikke ulikt slik vi tenker på Haraldsplass.

I forbindelse med Lovisenberg sitt 150-årsjubileum i 2018, ble det etablert et omfattende og fantastisk flott museum om utviklingen på og av Lovisenberg. Museet er en fysisk vandring i medisinsk historie og utvikling, og da ikke minst sykepleiehistorie. Det er virkelig verdt et besøk, og satte de utfordringene som vi står oppe i hver eneste dag inn i et stort og meningsfullt perspektiv. Det vi driver

med i dag, har sin historie og bakgrunn, drevet av de samme verdier og ønske om å bidra for de som trenger det.

Andre dagen var vi på Diakonhjemmet og ble ledet gjennom dagen av administrerende direktør og forstander, Ingunn Moser. Diakonhjemmet er 130 år, og kunne fortelle en historie om mot og tro for å etablere seg så øde og med så store endringer i samfunnet som medførte store sosiale og helsemessige utfordringer. Det var en «vekkelse» på slutten av 1800-tallet for å drive kirkelig nødsarbeid, og Diakonhjemmet var en del av denne. Denne bevegelsen ble en pådriver og utvikler av velferdssamfunnet. I dag ser det tydelig at de har tre roller med et betydelig samfunnsoppdrag, et kirkelig oppdrag og som sivilsamfunnsaktør. Diakonhjemmets strategier for å møte fremtiden er helhetlige tilnærminger, samhandling

og deling, og tydelig verdiprofil. Diakonhjemmet kjenner vi på mange måter nokså godt gjennom de siste årenes samarbeid. Her ble vi presentert for nye virksomhetsområder som Omsorg med blant annet Sykehjem, hjemmetjenester, barnehager, samtalesenter og studentvelferd.

Vi fikk høre om mulige samhandlingsarenaer mellom virksomhetene og høyskolen, og at f. eks. sykehuset ønsket å bruke virksomhetene i stiftelsen mye mer enn de gjør i dag og bruke disse på tvers. Ikke minst fikk vi noen drypp om Diakonhjemmet Hage, som er et svært stort byggeprosjekt knyttet til området ved Diakonhjemmet Utviklingsprosjekt ift eiendom. Målet er å forvalte eiendom for morgendagens tjenester, og bruke mulighetene som ligger i ressurser på tvers.

Det er ingen tvil om at det er sterk utvikling og dynamikk i de gamle diakonale institusjonene som dette er. Fokus er verdigrunnlaget vi er etablert på, og hvordan dette kan tolkes inn i dagens utfordringer og virkelighet. Det krever fremtidsblikk og ambisjoner, og når vi går inn i våre institusjoners historie, så ser vi at det er nettopp mot til å våge, blikk til å se, og gjennomføringskraft som kjenner tegner de som har gått foran, og som også må bli vårt spor inn i samfunnet i dag.

Og for konsernledergruppen ved Haraldsplass ble dette en vandring i verdier og historie som kanskje best kan oppsummeres slik: -Vi må dra vår historie og tradisjon med oss mot nye generasjoner og nye tider. Vi har alle muligheter og grunner til det, - ta med oss grunnen til at vi eksisterer!»

–Jeg ser frem til å bruke tid og krefter på å utvikle utdanningsporteføljen slik at strategi 2028 blir realisert ved at akkrediteringsgrunnlaget dekker vesentlige deler av den faglige virksomheten ved VID Vitenskapelige Høgskole, sier nytilsatt prorektor for utdanning, **Helene Lund** (47).

FOTO: NLA

Helene Lund:

Ny VID-prorektor for utdanning

TEKST: TORBJØRN WILHELMSEN, WIKOS

Det er en rotnorsk internasjonalist som 1. august entrer toppledelsen i VID. Helene Lund har utdannelse fra Norge, tok doktorgrad på Menighetsfakultetet om konflikthåndtering i Kirkenes Verdensråd. Hun er aktiv katolikk og har blant annet sittet i domkirkerådet for

St. Olav Domkirkemenighet i Oslo. Helene Lund kommer fra stillingen som instituttleder for barnehagelærerutdanningen ved OsloMet, som er tilknyttet Fakultet for lærerutdanning og internasjonale studier. Så hvorfor da melde overgang til VID? –VID Vitenskapelige Høgskole er en

veldig spennende kristen høgskole med en verdiprofil som gir utdanninger med mening innen de tre kjerneområdene helse, sosialfag og teologi, diakoni og ledelse. Det å skape og få til utdanningsløp i tett samarbeid med de som skal ta imot kandidatene vi utdanner, er en viktig

driver for meg. Jeg ønsker å bidra til å utvikle et utdanningstilbud som er vesentlig og viktig i et tett samarbeid med de tilknyttede stiftelsene, for eksempel innen helse og omsorg i både Bergen og Oslo. Sykepleie er ikke bare å gi rett stell og få lønn for det, men handler dypest sett om å lindre og redde liv. Vår utdanning skal være kunnskapsbasert og stå i en helhetlig ramme og menneskelig perspektiv. Derfor er det viktig for meg at VID har en verdiprofil jeg kan og vil slutte meg til, sier Helene Lund.

Tro og fornuft

Den kommende prorektoren har mye på hjertet og lar med entusiasme munnen renne over med det. Men verdiprofil?

–Det er veldig viktig for meg. Hvis vi ser stort på det, har universiteter og skoler blitt drevet frem av kirker og kirkelige aktører. De er viktige forkjempere for ytringsfrihet og forskningsfrihet og for å verne om menneskets storhet. Mennesket har jo store muligheter til å finne løsninger på store problemer. Dette tar vi del i, og det å få lov til å jobbe med dette i en institusjon som også har en fortolkingstradisjon som gir rom for dette, det synes jeg er spennende. Det betyr jo ikke at dette skjer på bekostning av eller begrenser mot andre trosretninger. Men for meg er det fint å være på et sted hvor slike verdier uttrykkes positivt, at det ikke er en motsetning mellom verdisyn og det å drive et universitet og høgskole på høyt nivå. Jeg har bakgrunn fra teologien og jeg brenner for at den kristne tro skal få utspringe seg i levd liv og da kan man bruke kunnskapen til noe fornuftig. Og da kan vi tilby sykehus, omsorgshjem

velferdstilbud som man kan bruke livet sitt på. Og de er jo hyggelig? Dette er noe av det som driver meg, forteller Helene Lund.

Internasjonalist

Helene Lund har ikke har studert utenfor Norge. Likevel er hun en krystallklar internasjonalist.

–Jeg synes det er fint med VID som har lange globale perspektiver fra flere av fagfeltene. Vi har internasjonale studenter, historisk sett VID lange tradisjoner innen utviklingsarbeid og misjon. Vi lever i en global verden. Hvordan vi har det her, henger sammen med hvordan mennesker har det andre steder på kloden. Vi er en stor global familie og kunnskapsdeling er en viktig del av det å være i et internasjonalt samarbeid. Dette er en del av det å være menneske i dag. Kunnskap utvikles ikke bare lokalt, men drives frem i et stort internasjonalt samarbeid. Se bare på hvordan man samarbeider med utvikling av vaksine imot Covid-19. Det går mye forttere med forskningen når man samarbeider på tvers av land og organisasjoner. Slik er det på mange fagområder. Vi må jobbe både med Forskningsrådet og gjennom europeiske forskningskanaler for å etablere godt samarbeid med universiteter og høgskoler andre steder. Denne tradisjonens står sterkt i VID og som jeg gleder meg til å tre inn i.

Flere lange utdanningsløp

Helene Lund har en solid karriere bak seg allerede, før hun nå blir prorektor for utdanning ved VID. Hun har vært førstemanuensis og siden prorektor for på Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning. Hun arbeidet

Fem kjappe

Hva liker du å lese?

Nå leser jeg «Rosenkavalieren til madame Husson og andre noveller» av Guy de Maupassant.

Og hva ser du på TV?

Det blir litt Netflix, men jeg synes den franske «Le Bureau» er bra. Og iblant en krim av Jan Guillou.

Favorittmusikk?

Jeg har to sønner hvorav én har sunget i guttekor. Det er mye vakker musikk for guttekor på både norsk og engelsk.

Festmiddag med venner?

«God mat og drikke». Som profeten Jesaia sier: Da server jeg fete margfulle retter og gammel klaret vin. (Jesaia kap. 25 vers 6)

Favorittreisemål?

Gjerne ikke i år med koronasmitte, men Roma er jo en by jeg ikke blir lei av. Den har alt, kaféer, kirker, kultur og butikker med pene klær. (Helene Lund er faktisk utdannet innen skredderfaget før hun tok fatt på teoretiske studier, Red.anm.)

her i til sammen fire år, og ledet blant annet utviklingen av ikke mindre enn fire masterutdanninger. Hun har også hatt akademiske stillinger ved Høgskolen i Telemark og stilling som prorektor for FoU ved NLA høgskolen.

–Det er et veldig press innenfor universitets- og høgskolesektoren om å bli mer forskningsintensive. Ved NLA og OsloMet har jeg arbeidet med forskningsporteføljen, og har fått god erfaring med det. Nå ser jeg frem til å jobbe videre med dette i VID for å utvikle høgskolens utdanningsportefølje slik at den blir i tråd med vilkår for akkrediteringsgrunnlag som vitenskapelig høgskole - også på helse og sosialfagsområdet.

Bybanens Linje 2 fra Bergen Sentrum til Fyllingsdalen, skal stå ferdig i 2022/23. Stoppet ved Haraldsplass er det eneste på hele bybanen som bygges under grunn. Men det blir lite som vil minne om tuben i London, Paris eller noen andre steder med undergrunnsbane.

**BEHAGELIG
OPPLEVELSE:** Innslipp
av mest mulig dagslys
gjør det til en mest mulig
behagelig opplevelse å
bruke den underjordiske
holdeplassen.

Bybanestopp under bakken:

Daglig «oppstandelse» på vei til Haraldsplass

TEKST OG FOTO: TORBJØRN WILHELMSEN, WIKOS

– Vi har laget en visuell design som skaper gjenkjenning uansett hvilken stasjon du er på, forklarer prosjekteringsleder Per-Arne Skeide. Hele stasjonsområdet er selvsagt tilrettelagt etter krav til universell utforming.

Navnekamp

En rekke av byens ledende institusjoner

ønsket at bybanestoppet skulle hete «Helseparken», men dette ble stemt ned med knapp margin i det siste møtet i Fylkesutvalget det nedlagte Hordaland Fylkeskommune. Det er de som formelt bygger bybanen, og stoppet ble hetende «Haukeland Sjukehus». Til gjengjeld blir det solid skilting på perrongen av retnin-gen mot Haraldsplass.

Korridor mot nord

–Fra stasjonen tar du en rulletrapp opp til nytt nivå hvor en korridor på 130 meter med svak stigning, tar deg til en kombi-nert trappe- og heissjakt som fører deg opp til bakkeplan. Det vil ta rundt 4-5 minutter å gå fra rulletrappen til heissjak-ten. Korridoren som blir 2,9 meter bred, har fem «hvilerepo» underveis med

PER-ARNE SKEIDE: prosjekteringsleder for bybanestoppet ved Haraldsplass.

benker, slik at stigningen ikke vil virke for bratt. Vi har også arbeidet med akustikken og både materiell i tak og vegger samt litt skråstilte sidevegger vil dempe lyden, forklarer Skeide.

–Det blir to heiser i tillegg til trapp som fører deg de fire etasjene opp til bakke-plan.

–Vi har arbeidet mye med lyssetting, og det blir mer og mer lys i heis- og trappesjakt dess nærmere man kommer bakkeplan, legger Skeide til.

–Både godt med dagslys, LED-lys og lyssverd skal gi en god romfølelse selv under bakken. Innslipp av mest mulig dagslys vil gjøre det til en mest mulig behagelig opplevelse å bruke den under-jordiske holdeplassen.

Mest trafikkerte holdeplass

Bybanestoppet ved Haraldsplass blir byen travleste. Utbygger anslår at rundt 7.000 mennesker daglig vil reise til og fra stoppet. Det blir overgang fra buss på Kristianborg ved Kanalveien og på Kronstad for reisende med Bybanelinje 1.

Jevn temperatur året rundt

–Det blir åtte grader i perrongområdet hele året. Dette er varmen som er i fjellet. Det høres kaldt ut, men det blir aldri lenge å vente på Bybanen, så vi regner ikke med

at dette skal bli noe problem. Vi ser også på mulighet for å montere infra-røde lamper på noen avgrensede steder i tilfelle uhell av noe slag som fører til forsinkelser og utsatte avganger fra stasjonen.

«Innredningsarbeid»

Arbeidet med å skyte ut bybanetunnel og heissjakter og alt som hører til holde-plassen, er forventet avsluttet i oktober-november 2020. I oktober

Haukeland Sjukehus
holdeplass

- Haukeland Sjukehus er en underjordisk holdeplass på Bybanens linje 2 fra Kaigaten til Fyllingsdalen
- Holdeplassen ligger i den 1.200 meter lange Årstadttunnelen fra Fløen til Kronstad. Holdeplassen ligger 30 meter under bakken
- Selve holdeplassen har en kostnads-ramme på rundt 650 millioner kroner utenom tunnelarbeid.
- Arbeidet med selve holdeplassen er ferdig sommeren 2022
- Beregnet reisetid Kaigaten - Haukeland Sjukehus: 8 minutter
- Beregnet reisetid Fyllingsdalen - Haukeland Sjukehus: 11 minutter
- Bybanen er ferdig bygget 2022/23

begynner det omfattende arbeidet med å «innrede» holdeplassen.

–Hvem som får kontrakten med å bygge selve holdeplassen er enda ikke avgjort, men vi kan si at vi opplever at det har vært en ettertraktet og spennende kontrakt å få tildelt, sier Skeide.

Helse er mer enn å være diagnosefri

«Helse skapes best utenfor helsevesenet!» Spissformuleringen kom fra **Kjersti Toppe**, lege og mangeårig medlem av Stortingets helse- og sosialkomite. Toppe, som representerer Senterpartiet fra Hordaland, er en av forkjemperne for det forebyggende folkehelsearbeidet. I åpningsforedraget satte hun tonen for «Kirke-helsekonferansen» som fant sted i Bergen 16. januar.

TEKST OG FOTO: TORBJØRN WILHELMSEN, WIKOS

«**H**elhetlig pasientbehandling med kultur» var den røde tråden for konferansen. Men hva er vel helhetlig pasientbehandling, egentlig? I løpet av dagen på Terminus fikk de nær 100 deltakerne mange gode svar. Men først til Toppe:

Musikkterapi #1

–Det er tverrpolitisk enighet om at Norge skal bli et av landene i verden med høyest levealder. Det er et siktemål at befolkningen skal få oppleve flere gode år med god helse og trivsel. For å få til dette skal vi skape samfunn som både lokalt og nasjonalt fremmer helsen i hele befolkningen. Vi arbeider gjerne med de fire vanlige risikofaktorene: inaktivitet, usunt kosthold, strålefare og rusmisbruk. I de senere år har jeg også arbeidet for å ta inn «ensomhet» som en femte risikofaktor

for folkehelsen. Ensomhet gjør vondt. Isolasjon tar liv, sa Kjersti Toppe.

I lys av dette trakk hun frem kulturaktivitet som «medisin».

–Kultur har egenverdi. Kultur(-uttrykk, red anm.) er noe man forstår intuitivt. Kultur har selvsagt verdi for utøverne, men selvsagt også for publikum, fortsatte Toppe og viste til HUNT-undersøkelsene fra Trøndelag.

Dette er en langtidsstudie av folks helse, og ett av de mange funnene er at mennesker som er engasjert i kulturlivet har lavere blodtrykk og de lever lengre.

Toppe avla også helsevesenet en visitt.

–Vi må behandle hele mennesket, ikke bare diagnosen. Musikkterapi er en kjeppest for meg. Dette er en terapiform som nå inngår i stadig flere behandlingsalternativer. Musikkterapi er mye, mye

mer enn sang. Men sang er i seg selv sunt for hele mennesket. Vi synger for lite. På landsmøtet i Senterpartiet begynner vi alltid med en sang: «Mellom bakkar og berg,» muntret Kjersti Toppe de lydhøre tilhørerne – uten å sikte til politiske bakkehellinger og bergskråninger.

MANGE TILREISENDE: Kirke-helsekonferansen samlet en fullsatt Terminus Hall med mange langveis tilreisende deltakere.

MUSIKK BEVEGER: Lege og musikkterapeut Audun Myskja holdt et meget levende foredrag om musikkens virkning – også på eldre mennesker, og mennesker med alvorlige fysiske og psykiske plager.

Musikkterapi #2

Audun Myskja er blant annet utdannet lege og har en doktorgrad i musikkterapi fra Griegakademiet, UiB i Bergen. Han har i mange år anlagt en terapeutisk bruk av musikk i ulike deler av helsevesenet. Myskja fremholdt at bruk av tvang i både psykiatrien og i eldreomsorgen er et onde som alle er enige om må bekjempes.

–Det vi ikke snakker like mye om er bruk av «kjemisk» tvang. Tilstanden «urolig» er ofte å finne i journaler hvor løsningen gjerne er å gi pasienten beroligende midler. Det bakenforliggende spørsmålet om hvorfor pasienten er urolig, blir gjerne ikke stilt – eller i alle fall ikke skikkelig besvart.

Myskja trakk frem en selvopplevd hendelse da han som ung lege var vitne til at åtte pleiere måtte til for å holde en ung pasient rolig. Hvorav en av pleierne bak

pasientens hode ropte «SLAPP AV!»

–Er det noe som ikke fungerer, så er det å rope dette til en pasient som lider. Vi kan ikke bruke medikamenter mot svikt i vårt relasjonelle system, mente Myskja, som viste til eksempler for hvordan bruk av musikk utløser ressurser i klienter, noe som igjen gir klienter kontroll over egen livssituasjon.

–Du kan selv erfare at du kan synge deg selv til ro. Musikk kan brukes til å organisere indre kaos. Musikken kan overskygge oppfatningen av smerte. Musikken bryter en ond sirkel. Man kan godt kalle det omsorgssang.

Audun Myskja tok også til orde for mer bruk av kunst i terapeutisk øyemed.

–Allerede Aristoteles satte ord på dette. Kunsten kan gi uttrykk for våre indre følelser, og kunst kan bidra til en viktig perspektivendring som gir ro for

Musikkterapi

Musikkterapeuten bruker musikk-aktiviteter og tilrettelegger forhold slik at den enkelte klient får mulighet til å utvikle sine ressurser. Musikkterapeuten gjør i sitt arbeid bruk av musikk for eksempel gjennom improvisasjon, låtskriving, tekster, musikk og bilder, utøvende musikk, og læring gjennom musikk. Musikkterapien er ofte en del av en tverrfaglig behandling og forutsetter planlegging, løpende evaluering og oppfølging. Musikken brukes som et medium for samhandling, kommunikasjon og utvikling. I musikkterapi vil man delta aktivt i musikalsk samhandling som improvisasjon, sang og samspill, sangskrivning, musikklytting eller andre kreative uttrykk.

Musikkterapi kan:

- Tilby stor grad av struktur og forutsigbarhet.
- Skape en trygg ramme for gode opplevelser i samvær med andre.
- Støtte opp om personens friske sider.
- Gi hjelp til å uttrykke følelser.
- Styrke identitet og følelse av tilhørighet.
- Fremme humor og kreativ energi.

Musikkterapeuter i Norge jobber innen ulike fagfelt, blant annet i kulturskolen, psykisk helsevern, sykehus, poliklinikker, barnehager, skoler, barnevernet, eldre-sentre, sykehjem, hospice for døende, fengsler og privat praksis. Se mer på www.musikkterapi.no

betrakteren. Kunst, teater, musikk og dans kan utløse det Aristoteles kalte katarsis.

Kunst - og mennesker i krise

Øyvind Thomasen er overlege ved AMK-sentralen på Haukeland Universitetssjukehus. Til dagen arbeider han som lege i teamet på ambulanshelikopteret. Etter mer enn 3.000 utrykninger, har han godt belegg for erfaring om hva som fungerer i møte med mennesker i krise.

–Vi er ofte blant de første som møter pårørende etter ulykker eller naturka-

KUNST ENGASJERER:
Kai Ove Carlsen er en av ildsjelene i Venneforeningen til Haraldsplass Diakonale Sykehus. Kunst engasjerer, og det gjør Carlsen også!

tastrofer. Det var en klok psykolog som sa til meg at 95 prosent av disse situasjonene skal du glemme, fire prosent skal rokke deg som mennesker, og én prosent skal prege deg for resten av livet. Det har jeg lagt meg på minnet. I tillegg jobber vi alltid i team, aldri alene. Vi kjenner hverandre svært godt og de sterkeste inntrykkene deler vi sammen. Ofte er det dødsfare i slike sterke situasjoner, og jeg passer på å håndhilse på de som står i nærheten av den forulykkede. I mange tilfeller er det folk som ønsker å bistå – selv om de egentlig kan gå i veien for redningsarbeidet. Derfor takker vi ja til en kopp kaffe, eller ber noen om å gjøre noe for oss – selv om det ikke egentlig er strengt tatt nødvendig. Det som er svært viktig i møte med mennesker i krise, er at det du sier, stemmer, sa Thomasen og siterte sitt favoritt-haikudikt: Må stoppe opp: Stopp. Se. Lær. Lev.

Kunst, sang og musikkterapi #3

I en «work shop» med tre parallelle forelesninger, ble vesentlige folkehelse-tema tatt opp. Kai Ove Carlsen som er aktiv i Venneforeningen til Haraldsplass Diakonale Sykehus, presenterte erfaringer fra, og muligheter med tilgang til digital kunstformidling. Han viste til blant annet WHO som omtaler resultater fra over 3.000 studier som påpeker den viktige rollen kunst spiller i forebyggende og behandlende arbeid – ja, som tilstedeværelse gjennom livet. Og erfaringene fra

kunst på TV-skjermene på sykehuset er så langt meget gode, fortalte Carlsen.

–Erfaringene og målingene våre viser at den terapeutiske effekten av tilgang til kunst som en del av pasientpleien, er positiv. Dette gir pasientene andre ting å tenke på, gir rom for dialog og fjerner tankene fra selve sykdomsbildet. Vi ser med interesse at flere og flere interesserer seg for dette feltet. Spesielt i den geriatriske behandlingen hvor pasienter ligger lenger. Der er dette enda mere aktuelt. Behandlere, pleiere og sosialarbeidere syntes det blir enklere med dialog i et miljø hvor kunst er til stede i omgivelsene. Det er lettere å få i gang positive samtaler og det gir ro i samtalerommet.

–Vi er bare i starten av dette interessante prosjektet med en foreløpig liten entusiastisk gruppe fra sykehustest venneforening. Men vi søker midler og ressurser for å få inn mer kvalifisert hjelp til videre utvikling. Kunstmuseet KODE har sagt seg villig til å fortsette sammen med oss og de er en fantastisk resurs og medspiller i prosjektet, sa Carlsen.

Bergen kommune har startet et «krafttak for sang». Prosjektet ble presentert etter en innledning om de gode erfaringene fra Asker kommune. Alt i alt er 27 sykehjem landet rundt med i prosjekt «Omsorgssang». I Bergen satses det i tillegg på mer sang i skolen, hvor blant annet det profesjonelle Edvard Grieg-koret reiser rundt og inspirerer til sang i skolehverdagen.

Heidi Nokevje Moi er utdannet musikkterapeut, og basert på sin masteroppgave og erfaringer fra praksis, utfordret hun forsamlingen til å «utvide praksisrommet». Hun tok sterkt til orde for at et sterkere samarbeid mellom diakonien og (kirke)musikerne kan åpne helt nye muligheter til for eksempel positiv stimulans av eldre på sykehjem.

Vandringsterapi

–Hver gang jeg kommer inn i den gamle stavkirken i Røldal, føler jeg at jeg kommer hjem, sa diakon Eilev Erikstein. Og det til tross for at han da har vandret over «sør-vidda» fra Telemark til Røldal med et følge som gjerne er en finfin

SYNG MED BISKOPEN: Halvor Nordhaug startet sitt foredrag med å få hele forsamlingen med på en sang.

blanding av helt vanlige, sunne, friske mennesker og med folk som har både betydelige diagnoser og kriminelle løpbaner bak seg. Pilegrimsvandringen har en innebygget terapeutisk kvalitet som Erikstein fortalte mange eksempler på.

–Sorg har vi nok av. Her går vi for håp, sa den vandrende diakonen.

–Det er en nådegave å få være grei og hjelpsom. Pilegrimsvandring er å bygge broer, sa han med henvisning til en av de mange praktiske og samtidig symbolske

SANGER MED DYBDE: Marte Valle er både sykepleier og singer/songwriter. Hun avsluttet konferansen med et sterkt foredrag om det å være menneske. –Jeg har mer tro på «mening» enn på «lykke», erkjente hun.

broene pilegrimsfølget måtte krysse på veien over Hardangervidda. Pilegrimer vander sammen og under vandringen opphører skillet mellom folk.

–Jeg vet at det er noen som er gjerne her, men jeg vet ikke hvem det er, var det en fransk pilegrimsvenn av Erikstein som sa en gang.

At hans venn også var mesterkokk, kom frem underveis.

–Deilig mat og bordfelleskap har også sterk effekt på å fjerne skiller mellom mennesker. –Dessuten er pilegrimsvandring billig, kortreist og motiverende for personlig trening, avsluttet Erikstein.

Uro og musikkterapi #4

Konferansens estetiske og musikalske høydepunkt var det sykepleieren og singer/songwriter Marthe Valle som sto for. I 17 år har hun vært artist, men etter at hun tok sykepleierutdanning ved

Betanien, har hun kombinert de to fagfeltene. I dag arbeider hun ved Betanien DPS i Fyllingsdalen.

–Jeg har hatt gleden av å legge til rette for at vi nå har to musikkterapeuter ansatt hos oss, og jeg er imponert over hva de bidrar med, sa Valle innimellom sanger med dyptloddende tekster.

–Jeg fikk ny respekt for kraften i musikk, sa hun og sang «varsomme sanger om smerte».

Flere av tekstene har hun fått fra en kollega og psykiater ved Betanien, og Marthe Valle evner å komponere musikk til som nettopp taler til den enkeltes følelser.

–Musikk setter ord på følelser jeg bærer på. Jeg kjemper selv mot indre uro, og mange av tekstene handler nettopp om dette. Vi er blitt vandrende «prosjekter» som hele tiden skal forbedres. «Sunnhet» handler om kropp, trening og grønnsaker. Saken er at det er en industri

som tjener milliarder på at vi er misfornøyd med oss selv. Sosiale medier gir mer press og alt for mange inntrykk. Vi er ikke laget for dette. «Lykke» presses på oss gjennom media – jeg talte «lykke» 13 ganger i et enkelt lite magasin. Er det rart vi er mismodige, spurte Marthe Valle.

–Hva gir ro? Vi må forsone oss med at uro finnes og vi må akseptere at livet er både lys og mørke. Jeg har mer tro på «mening» enn på «lykke». Vi må akseptere og forsone oss med å takle livet slik som det er – og ikke minst akseptere at vi trenger hverandre! sa Marthe Valle før hun avsluttet med en nordnorsk oversettelse av Joni Mitchells nydelige klassiker «I look at life from both sides now.»

Det var det nok mange som gjorde etter årets Kirke-helsekonferanse.

Fellesskap i koronatider

I løpet av de siste par måneder har vi alle blitt noen erfaringer rikere. Grunnen er ganske enkelt den at et lite virus har gjort seg gjeldende. Ikke bare i Norge, men i hele verden. Dette lille viruset har satt store deler av verden på vent. Få av oss hadde vel tenkt at noe slikt skulle ramme oss, men slik har det blitt. Vi leser om statsledere som beskylder hverandre for å ikke gjøre nok for å bekjempe Korona-viruset, og i vårt eget land begynner vi nå å kritisere hverandre for ikke å håndtere krisen på en god nok måte. Det viser seg nå som så ofte ellers at det er lettere å «se flisen i sin brors øye enn bjelken i sitt eget».

Vel, mye kan nok sies om både det ene og det andre, men kriser som dette, håndteres ikke ved beskyldninger men ved at vi sammen gjør det vi kan for å hindre spredning. Her kan vi vel berømme det norske folk selv om vi er langt fra ferdige med jobben. Til nå har vi stort sett fulgt helsemyndighetenes råd og veiledning og vi ser at smittespredningen er utrolig liten. Dugnadsånden har vært stor, og selv om vi er utålmodige etter å komme tilbake til normalt liv, må vi fortsatt belage oss på unntakstilstander en tid framover.

På Haraldsplass har det vært jobbet godt, både på sykehusene, barnevernet og sykehjemmene. For mange har det vært bratte læringskurver, men situasjonene har blitt håndtert på gode måter. Likevel vet vi at for mange av våre ansatte har det vært både krevende og tøft. De har stått i vanskelige situasjoner, og det er ikke alltid like lett å legge fra seg bekymringene når en går hjem. Mange kan nok også ha kjent

på frykt for selv å bli syk, eller å være smittebærer, og da blir det ekstra vanskelig å håndtere omsorgstjenester for andre. Vi er veldig takknemlige for den innsatsen de har gjort i denne tiden og som de gjør hver eneste dag.

Vi som har et arbeid å gå til, er heldige. Ja, jeg tenker vi er svært privilegerte. Vi slipper bekymringer som alt for mange står oppe i. Fare for å bli permittert eller oppsagt. Å bli fratatt den sikkerheten et arbeid gir i tillegg til bekymring for sykdom, er en fryktelig situasjon. Bedre blir det ikke når vi nå hører om alle de som ikke får penger til livets opphold fordi systemene ikke har kommet på plass.

Etter som ukene har gått vet vi at flere og flere kjenner på ensomhet. Dette til tross for gjentatte oppfordringer om å holde kontakten med hverandre som å ta en telefonsamtale eller gjøre seg bruk av digitale medier hvor vi også kan se hverandre. Mange er flinke til dette, men vi må nok erkjenne at svært mange er ensomme og har liten kontakt med omverdenen. Her har vel de fleste av oss et forbedringspotensiale til å vise mer omsorg.

En viktig del av Haraldsplass-familien er Diakonifellesskapet. Dette fellesskapet hadde sitt opphav fra diakonissene som startet hele institusjonen. Som navnet sier, er fellesskap svært viktig for oss, i motsetning til så mye alenetid som det har blitt de siste ukene. En kan lett tenke at mange av våre medlemmer har vært ensomme i denne tiden, og det kan jo hende men jeg har fått få signaler på det. Det jeg har fått vite er at de har organisert

Rollaug Waaler
Forstanderinne

seg med uformelle hjelpetjenester slik at alle får det de trenger og de har kontaktet hverandre per telefon. De er vant med å håndtere ulike situasjoner og denne gang som så ofte ellers har de tatt grep. Ingen har så langt vi vet blitt syke av Korona og nå gleder mange av de seg sammen med oss andre til at vi kan åpne opp for noe fellesskap.

Om vi skal lære noe av denne tiden så må det være at livet er skjørt. Det skal ikke så mye til før det vi tror står fast, røkkes. Vi har også lært at vi kommer mye lenger ved å tenke på fellesskapets beste enn å ha nok med seg selv. Diakoni handler om å se og om å hjelpe sin neste. La det bli mer enn bare tanker, la oss ta kontakt med hverandre på en trygg måte og vise at vi bryr oss. Det har vi stor mulighet til også i Korona-tider.